

Використання відхідної теплоти пароповітряної суміші із пароварочних камер ковбасного виробництва

А. І. ЗАСЛАВСЬКИЙ, Я. І. ЗАСЯДЬКО, В. І. ПАВЕЛКО, канд. техн. наук,

О. М. РЯБЧУК, бакалавр, Національний університет харчових технологій

Пароварочні камери для термічної обробки варено-копчених ковбасних виробів є джерелом значної кількості відхідної теплоти, та належним чином не використовуються. Відпрацьована пароповітряна і димова суміш, що викидається в атмосферу, має порівняно низькі параметри — температуру в межах 50—60 °С і відносну вологість пари 50—80%. Крім того, ця суміш газів містить в собі жирові домішки, а також дьоготь, сажу, фенол та інші сполуки з неприємним запахом в аерозольній формі, що приводить до забруднення навколишнього середовища.

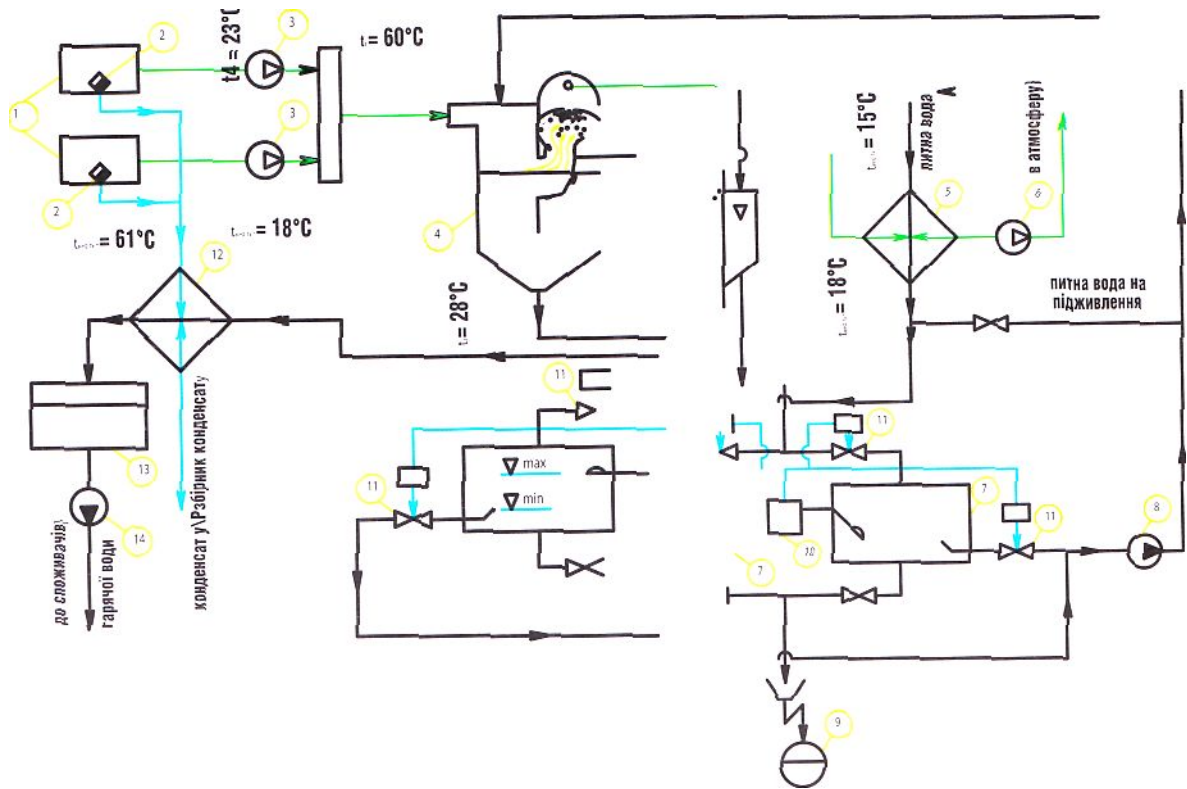
Якщо взяти до уваги, що під час термічної обробки в пароварочних камерах ковбасного виробництва утворюється значна кількість відпрацьованої пароповітряної і димової суміші, то виникає проблема використання цієї низькопотенційної теплоти і очищення газів, що викидаються у навколишнє повітря.

На кафедрі теплоенергетики та холодильної техніки (ТЕХТ) НУХТ виконана робота щодо розробки способу утилізації теплоти пароповітряної і димової суміші, що відводиться із пароварочних камер, і більш досконалого методу очищення газів, які викидаються в атмосферу. Запропонований спосіб забезпечує певний економічний і соціально-екологічний ефект, який полягає у корисному використанні теплоти суміші газів, які раніше викидалися в атмосферу, і в захисті навколишнього середовища від теплового і хімічного забруднення. Отже, кінцевою метою виконаної роботи є створення техніко-економічної системи, що використовує низькопотенційну теплоту відпрацьованої відхідної суміші пари, повітря, димових газів і водночас здійснює максимально можливе очищення цієї суміші від механічних домішок і неприємного запаху.

На рисунку 1 наведена розроблена і запропонована кафедрою ТЕХТ схема використання відхідної теплоти пароповітрянодимової суміші із пароварочних камер ковбасного виробництва з одночасним очищенням її від шкідливих домішок.

Пароповітрянодимова суміш із пароварочних камер 1 за допомогою вентилятора 3 подається у пароконтактний тепломасообмінний апарат 4 з контактно-змішувальним каналом і внутрішньою циркуляцією рідини (води). В апараті 4 відбувається змішування суміші пари і газів з водою, внаслідок чого димові частинки змочуються, агломеруються і відводяться разом з водою із апарата 4 до відстійника-декантатора 7. В результаті промивання парогазової суміші частина

пари конденсується, і гази позбавляються неприємного запаху. Температура парогазової суміші при промиванні знижується приблизно до 29°C, в той час як вода, що надходить до тепломасообмінного апарата 4 нагрівається від 23 до 28°C.

Рис.1. Схема використання відхідної теплоти пароповітрянодимової суміші із пароварочних камер: 1 - пароварочні камери; 2 - конденсатовідвідники; 3 - вентилятор пароповітряної суміші; 4 - пароконтактний тепломасообмінний апарат; 5 - теплообмінник типу "повітря-вода"; 6 - вентилятор очищеної суміші газів; 7- декантатор (відстійник); 8 – насос циркуляційний; 9 - водовідведення (каналізація); 10 - регулятор рівня суспензії у відстійнику; 11 - регулятор витрати (подачі) води; 12 - теплообмінник типу "рідина-рідина"; 13 - збірник гарячої води; 14 - насос гарячої води.

Із тепломасообмінного апарата 4 постійно відводиться тепла суспензія у відстійник – декантатор 7, де відбувається сепарація (відділення) жирів і твердої фракції із цієї суспензії. Одночасно у відстійник - декантатор 7 добавляється однакова кількість технічної чистої води для підтримання постійного рівня. Ця операція є необхідною передумовою надійної роботи апарата 4. Для повної дезодорації відпрацьованої пароповітрянодимової суміші воду в апараті 4 потрібно обробляти відповідними хімікатами.

Очищене, охолоджене і дезодороване повітря після апарату 4 пропускається через трубчастий теплообмінник 5 типу "повітря-вода", в якому воно додатково підсушується і охолоджується перед викидом в атмосферу. Чиста питна вода, що подається у теплообмінник 5, нагрівається в ньому з 15 до 18°C, після чого її пропускають через кожухотрубний теплообмінник 12 типу "рідина-рідина", в якому теплоносієм є конденсат пари із калориферів пароварочних камер, що відводиться у збірник конденсату за допомогою конденсатовідвідників 2.

Нагріта в теплообміннику 12 вода відводиться у збірник гарячої води 13, звідки насосом 14 подається до споживачів гарячої води.

Запропоноване і представлене на рисунку 1 схематичне рішення підтверджується наступним

конкретним прикладом теплового розрахунку.

Пароконтактний тепломасообмінний апарат (ПКТА)

Параметри пароповітрянодимової суміші, що надходить у ПКТА і виходить із нього:

$$t_1 = 60 \text{ }^\circ\text{C}; x_1 = 10\%; I_1 = 96 \text{ кДж/кг}; d_1 = 11,6 \text{ г/кг};$$

$$t_2 = 29 \text{ }^\circ\text{C}; x_2 = 95\%; I_2 = 93 \text{ кДж/кг}; d_2 = 25 \text{ г/кг}.$$

Кількість пароповітрянодимової суміші, яка надходить у ПКТА із двох пароварочних камер (при умові, що із однієї ПВК виходить 2000 м³/год):

$$2 \times 2000 = 4000 \text{ м}^3/\text{год}.$$

Параметри циркуляційної води, що надходить у ПКТА і виходить із нього:

$$t_4 = 23 \text{ }^\circ\text{C}; I_4 = 96 \text{ кДж/кг};$$

$$t_3 = 29 \text{ }^\circ\text{C}; I_3 = 93 \text{ кДж/кг}.$$

На підставі матеріального і теплового балансу ПКТА визначається кількість води, необхідної для циркуляції, а також кількість випареної води, яку необхідно добавляти в ПКТА:

$$Q_{\text{ловітр.1}} = 3 \text{ кВт}; G_{\text{вод.1}} = 500 \text{ кг/год}; g_1 = 44, 2 \text{ кг/год}.$$

Теплообмінник типу "повітря-вода"

Теплота, що віддається в теплообміннику від пароповітряної суміші до питної води:

$$Q_{\text{ловітр.2}} = 5 \text{ кВт}.$$

Кількість конденсату, що утворюється в теплообміннику від пароповітряного потоку через теплообмінник:

$$G_{\text{конд. 2}} = 16,9 \text{ кг/год}.$$

Прихована теплота, яку містить у собі ця кількість конденсату:

$$Q_{\text{прих.2}} = 12 \text{ кВт}.$$

Загальна кількість теплоти, отриманої від пароповітряного потоку:

$$Q_2 = 17 \text{ кВт}.$$

Якщо врахувати теплові втрати в межах до 5%, то остаточно кількість отриманої теплоти складе близько 16 кВт. Кількість чистої питної води, яка сприйме цю теплоту і нагріється від $t_6' = 15 \text{ }^\circ\text{C}$ до $t_6'' = 78 \text{ }^\circ\text{C}$ складе:

$$G_{\text{вод.2}} = 4000 \text{ кг/год}.$$

Теплообмінник типу "рідина-рідина"

В цьому теплообміннику нагрівається питна вода, що проходить через систему, за рахунок теплоти, яку вносить з собою конденсат на вході у теплообмінник. При умові, що в пароварочну камеру надходить пара з тиском $P_n = 0,5 \text{ МПа}$ і 30-процентному остаточному тиску за конденсатовідвідником, можна розраховувати на тиск, під яким конденсат надходить у теплообмінник типу "рідина-рідина", близький до $0,5 \times 0,3 = 0,15 \text{ МПа}$. За умови, що витрата пари на одну пароварочну камеру типу ПВПК — 3 складає біля 350 кг/год (а для двох ПВПК, відповідно біля 700 кг/год), кількість теплоти, що вноситься цією парою, складає $700 \times 4183 = 2928100 \text{ кДж/год} = 2,929 \text{ МДж/год}$. При проходженні через теплообмінник 4600 кг/год води вона на-

грівається від $t_1'' = 18^\circ\text{C}$ до $t_1''' = 61^\circ\text{C}$, тобто на 43°C .

Описаний процес може бути представлений на діаграмі $I-d$ (рис. 2).

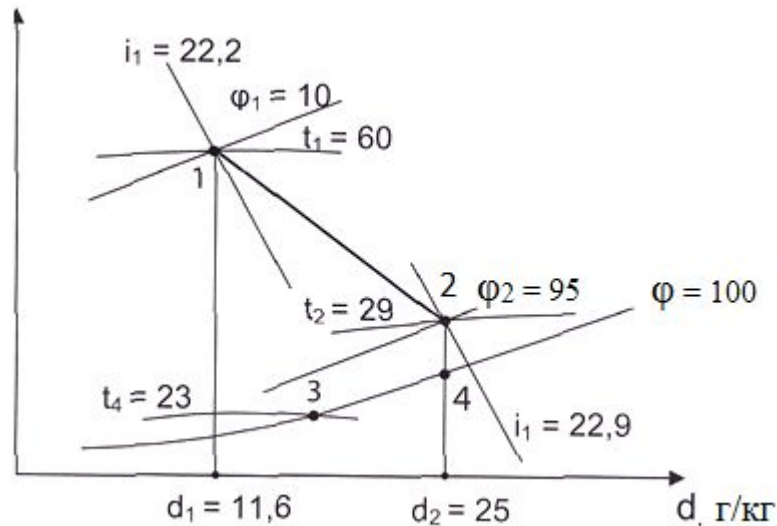

Рис. 2. Зображення процесу на $I-d$ діаграмі

Запропоноване рішення дає певний економічний ефект, який полягає в отриманні і використанні визначеної кількості теплоти, а також в отриманні соціально-екологічного ефекту, обумовленого захистом навколишнього середовища від забруднення, використовується низькопотенційна теплота пароповітрянодимової суміші, що відводиться із двох пароварочних камер, у кількості 170 кВт теплоти.

В атмосферу викидається очищена від механічних і хімічних домішок пароповітряна суміш, яка відповідає вимогам санітарно-гігієнічних норм, і не допускає теплового і хімічного забруднення атмосферного повітря.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бражников А. М. Теория термической обработки мясопродуктов. — М.: Агропромиздат, 1987.
2. Павелко В. І. Теплозабезпечення підприємств мясо- і молокопереробних галузей промисловості: навч. посібник. — К.: НУХТ, 2005.
3. Ноздрин С. И., Руденко Г. С. Рациональное использование топлива и теплоты на предприятиях мясной и молочной промышленности. — М.: Агропромиздат, 1985.